

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN
VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

ILM SARCHASHMALARI

*Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi
Oliy attestatsiya komissiyasining FILOLOGIYA, FALSAFA, FIZIKA-MATEMATIKA hamda
PEDAGOGIKA fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish
tavsiya etilgan ilmiy nashrdir.*

1-son (yanvar 2024)

**Ilmiy-nazariy, metodik jurnal
2001-yildan nashr qilina boshlagan**

Urganch – 2024

“ILM SARCHASHMALARI” ilmiy-nazariy, metodik jurnal

Bosh muharrir, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent **YO'LDOSHEV Ro'zimboy**

TAHRIR HAY'ATI:

ABDULLAYEV Bahrom, fizika-matematika fanlari doktori, professor (UrDU),
ABDULLAYEV O'tkir, tarix fanlari doktori, professor (UrDU),
ATADJANOV Ilxam, geografiya fanlari nomzodi, dotsent (UrDU),
ATAYEV Shokir, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD, (UrDU),
AHMEDOV Oybek Saporbayevich, filologiya fanlari doktori, professor (O'zDJTU),
BERDIMUROTOVA Alima, falsafa fanlari doktori, professor (QDU),
DO'SCHONOV Tangriborgan, iqtisod fanlari doktori, professor (UrDU),
ERMETOVA Jamila, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (UrDU),
HAJIYEVA Maqsuda, falsafa fanlari doktori, professor (UrDU),
IBRAGIMOV Zafar, fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent, (UrDU),
IMOMQULOV Sevdiyor, fizika-matematika fanlari doktori, professor (NavDPI),
JUMANAZAROV Doniyor, fizika-matematika fanlari doktori (UrDU),
JUMANIYOZOV Zohid Otaboyevich, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (UrDU),
KALANDAROV Aybek, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD, (Ma'mun universiteti),
KAVALYAUSKAS Vidas, gumanitar fanlar doktori, professor (Litva universiteti),
KURAMBAYEV Sherzod Raimberganovich, texnika fanlari doktori, dotsent (UrDU),
MADRAXIMOVA Feruza Ruzimbayevna, pedagogika fanlari doktori, dotsent (UrDPI),
NAVRUZOV Qurolboy, fizika-matematika fanlari doktori, professor (UrDU),
OTAMURODOV Sa'dulla, falsafa fanlari doktori, professor (Toshkent, Kimyo-texnologiya instituti),
QUTLIYEV Uchqun, fizika-matematika fanlari doktori, professor (UrDU),
RUZMETOV Surojbek, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD, UrDU),
RO'ZIYEV Erkinboy, pedagogika fanlari doktori, professor (UrDU),
SADULLAYEV Azimboy, fizika-matematika fanlari doktori, akademik (O'zMU),
Sadullayeva Nilufar Azimovna, filologiya fanlari doktori (O'zMU),
SALAYEV San'atbek, iqtisod fanlari doktori, professor (Xorazm viloyati hokimligi),
SATIPOV G'oipnazar, qishloq xo'jalik fanlari doktori, professor (UrDU),
XODJANIYOZOV Sardor, pedagogika fanlari doktori, dotsent (bosh muharrir o'rinbosari, UrDU),
YOQUBOV Jamoliddin, filologiya fanlari doktori, professor (O'zDJTU),
O'ROZBOYEV Abdulla, filologiya fanlari doktori, dotsent (UrDU),
O'ROZBOYEV G'ayrat, fizika-matematika fanlari doktori, (UrDU),
G'AYIPOV Dilshod, filologiya fanlari doktori, professor (mas'ul kotib, UrDU).

**JURNAL 2001-YILDAN CHIQA BOSHLAGAN•JURNAL
OYDA BIR MARTA NASHR QILINADI• 1-son (yanvar 2024)**

MUASSIS: Urganch davlat universiteti•Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida 2020-yil 11-noyabrda ro'yxatdan o'tgan•**GUVOHNOMA № 1131.**

1. Insoniy bag'rikenglik – insonning butun borliqqa muhabbati va uyg'un harakati.
2. Oilaviy bag'rikenglik – oila eshigining va oila ahli qalbining ochiqligi, mehmonnavozlik, mehribon va g'amxo'r bo'lish.
3. Mahalliy bag'rikenglik – qavm-qarindosh, qo'ni-qo'shni, turli din va millat vakillarining hamjihatlik va hamkorlikda o'zaro yordam qo'lini cho'zib yashashi.
4. El-yurt bag'rikengligi – mamlakat ahli bir-birining urf-odat, e'tiqod, g'oyalarni tan olib, hamkor va hamjihat bo'lib yashashi.
5. Xalqlar va millatlararo bag'rikenglik millati, irqi, jinsi darajasi, yashash joyidan qat'i nazar birlik va do'stlikda umr kechirishdir.

Xulosa. O'zbekistonda mustaqillikka erishilgan davrlarda turli jabhalarda rivojlanib, barqarorlashib borayotgan hayot tarzi o'ziga xos yo'nalishlarini va ularni madaniyatini shakllantirish vazifalarining amalga oshirilishiga asos bo'ladi. Bu jarayon milliy o'zlikni anglash, milliy madaniyat, millat kelajagi bo'lgan yoshlar ongida milliy lashuv yo'nalishining tarkib topishi bilan bog'liq. Chunki yoshlarimizning madaniyatini anglashi ajdodlarimizdan qoldirilgan moddiy va ma'naviy merosni, urf-odatlar, an'analar, qadriyatlarini o'zlashtirish bilan birga, ularda milliy manfaatlarni, Vatan taqdiri va mamlakatning har tomonlama taraqqiyoti uchun mas'ullik tuyg'ularining mustahkamlanishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati (references):

- (1). Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. O'zbekiston buyuk kelajak sari. T., "O'zbekiston", 1998, 528–530-betlar.
- (2). Karimov I.A. Jahon inqirozining oqibatlarini yengish, mamlakatimizni modernizatsiya qilish va taraqqiyot topgan davlatlar darajasiga ko'tarilish sari. 18-jild, T., "O'zbekiston", 2009, 140–141-betlar.
- (3). Falsafa: ensiklopedik lug'at. T., O'zbekiston milliy ensiklopediyasi davlat ilmiy nashriyoti, 2010, 260–261-betlar; Tarbiya (ota-onalar va murabbiylar uchun ensiklopediya). Tuzuvchi M.N.Aminov, T., O'zbekiston milliy ensiklopediyasi davlat ilmiy nashriyoti, 2010, 416–417-betlar.
- (4). Al-Buxoriy Abu Abdulloh Muhammad Ibn Ismoil. Hadis: Al-jome' as-Saxih (Ishonarli to'plam). 4 jildlik, T., Qomuslar bosh tahririyati, 1991, 1992, 1994, 1996.
- (5). Avazov Sh. Ekologik pedagogika – yangi ilmiy sohasida. T., "O'zbekiston", 1998, 85-bet.

Asatov Akmal Ismatovich (Toshkent Tibbiyot akademiyasi "Ijtimoiy fanlar" kafedrasida o'qituvchisi) DAVLAT BOSHQARUVINI MUSTAHKAMLASHDA JAMIYAT BIRDAMLIGINI TA'MINLASHNING USTUVORLIGI

Annotatsiya. Maqolada jamiyat birdamligi zamonaviy ijtimoiy davlat ustuni sifatida tahlil qilinadi. Davlat o'zining ijtimoiy, iqtisodiy ichki va tashqi funksiyalarini bajarishida, albatta, normal mustahkam jamiyatga suyanadi. Mana shu yo'lda jamiyat ijtimoiy birdam bo'lsa, albatta, bu boradagi islohotlardan barcha aholi birdek manfaatdor bo'ladi. Shuningdek, jamiyat birdamligi turli ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi qarama-qarshiliklarni yumshatadi, davlat boshqaruvi samarasini oshiradi. Jamiyat o'zining ijtimoiy xarakteridan kelib chiqqan holda, o'z an'alariga sodiq qolib, kishilar faolligini ta'minlaydi. Tadqiqotda yuksak ma'naviyatli fuqarolik jamiyatini shakllantirish mezonlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy davlat, demokratik davlat, birdamlik, jamiyat, davlatning ijtimoiy funksiyalari, yashash huquqi, inson huquqlari, kontekst.

Аннотация. В статье анализируется общественная солидарность как основа современного социального государства. Государство при выполнении своих социальных, экономических внутренних и внешних функций обязательно опирается на нормальное и стабильное общество. Таким образом, если общество социально сплочено, все жители будут одинаково заинтересованы в реформах в этом отношении. Кроме того, солидарность сообщества смягчает конфликты между различными социальными группами и повышает эффективность государственного управления. По своему социальному характеру общество сохраняет верность своим традициям и обеспечивает активность людей. В результате исследования выявлены критерии формирования высоконравственного гражданского общества.

Ключевые слова: социальное государство, демократическое государство, солидарность, общество, социальные функции государства, право на жизнь, права человека, контекст.

Annotatsiya. The article analyzes community solidarity as a pillar of the modern social state. The state, in performing its social, economic internal and external functions, necessarily relies on a normal and stable society. In this way, if the society is socially united, all residents will be equally interested in the reforms in this regard. Also, community solidarity mitigates conflicts between different social groups and

increases the efficiency of state administration. Based on its social character, the society remains faithful to its traditions and ensures the activity of people. The research revealed the criteria for the formation of a highly moral civil society.

Key words: *social state, democratic state, solidarity, society, social functions of the state, right to life, human rights, context.*

O‘zbek jamiyati azaldan ilm-u ma’rifat asosiga qurilganligini hech qachon yoddan chiqarmasligimiz lozim. Barchamizga ma’lumki, tarixan patriarxal-oilaviy munosabatlar o‘zaro hurmat va hamjihatlik, totuvlik, ahillik hamda axloqiy qadriyatlarimiz hisoblanib, diniy, falsafiy, madaniy, shuningdek, dunyo ilmi bilan yo‘g‘irilgan ma’rifatli ijod mahsuli bilan sug‘orilib kelgan.

Bu zaminda uyg‘onish (renessans) davri namoyandalari Al-Xorazmiy, Ahmad Farg‘oniy, Ibn Sino, Abu Rayhon Beruniy, Abu Nasr Forobiy, Mahmud Zamaxshariy, Imom Ismoyil Al-Buxoriy, At-Termiziy, Mirzo Ulug‘bek, Zahiriddin Muhammad Bobur, Alisher Navoiy kabi buyuk daholar yashab ijod qilgan.

Ushbu maqola kontekstida “birdamlik” atamasi, asosan, ziyolilar, fan va davlat arboblari diqqat-e’tiborida bo‘lib kelgan. Ijtimoiy jamiyat va davlatda hamisha birdamlik ustuvor maqsad hisoblangan.

“Birdamlik (fr.solidarite) – bir xil qarashlar, bir manfaat yo‘lida birlashish, faollik, harakatlar yoki qarashlarga hamdardlik ma’nolarini bildiradi. Bundan kelib chiqadiki, birdamlik jamiyatga va uning bo‘lg‘inlariga xos atama. Jamiyat birdamligi kishilik a’zolarining qarash va manfaatlarining hamohangligini hamda mushtarakligini bildiradi. Shunday ekan, jamiyat a’zolarini o‘zaro yoki bir-biri oldidagi majburiyatlarini chuqur anglashga chaqiradi.

Forobiyning fikricha, jamiyat kishilarning mavjudligi va kamol topishi uchun zarurdir [2;136-b.]. Jamiyat, vaholanki, turli xalqlardan tashkil topadi. Xalqlarning o‘ziga xos fe’l-atvorlari va xislatlarini Forobiy u yoki bu xalq yashayotgan jo‘g‘rofiy sharoit xususiyatlari bilan bog‘liq ravishda tushuntiradi. Forobiy shahar-davlatlarni fozil yoki orzudagi va johilga bo‘ladi. Orzudagisi bu shunday shaharki, u aholisining o‘zaro hamkorligi asosida mavjuddir deydi. Shunday ekan, jamiyat birdamligi orzudagi fozil makon belgisidir.

“Jamiyat – islohotlar tashabbuskori” tamoyili asosida barcha masalalar bo‘yicha xalqimiz bilan bamaslahat ish tutamiz”[3] deya ta’kidlaydi davlatimiz rahbari Oliy Majlis va O‘zbekiston xalqiga Murojaatnomasida. Darhaqiqat, jamiyatning ijtimoiy faolligi mamlakat taqdirini belgilaydi. Bunda, asosan, jamiyat a’zolarining ijtimoiy ongini oshirish va faol qatlamni kengaytirish, o‘z aql doiramizga mos bo‘lgan axloqiy qadriyatlarni anglagan holda, ijtimoiy tarbiyani mustahkamlash zarurdir. Shundan kelib chiqib, aytishimiz mumkinki, ijtimoiy ong va ijtimoiy tarbiya ijtimoiy madaniyat tushunchasini beradi va uni yuksaltiradi. Ijtimoiy madaniyat bevosita jamiyat birdamligining asosiy mezoni hisoblanadi.

Davlat jamiyat oldidagi ijtimoiy funksiyalarni barqaror amalga oshirishida birdamlikning o‘mi beqiyos hisoblanadi. Shunday ekan, jamiyat birdamligi mustahkamlanmog‘i lozim.

Davlatimiz rahbari o‘z chiqishlarida “Mamlakatimiz taraqqiyotini yangi pog‘onaga olib chiqish uchun boshqaruv ham, qonunchilik ham, jamiyatimiz ham o‘zgarishi kerak. Agar shunday qilmasak, muammolarni ko‘rib, ko‘rmaslikka olsak, zamondan orqada qolamiz. Xalqimiz, yosh avlodimiz bizdan rozi bo‘lmaydi. Shu bois “Avval – inson, keyin – jamiyat va davlat” degan g‘oyani Konstitutsiyamiz va qonunlarimizga ham, kundalik hayotimizga ham chuqur singdirishimiz kerak. Hozirgi kundagi jiddiy sinovlar va bashorat qilib bo‘lmaydigan xavf-xatarlarni yengib o‘tishga qodir bo‘lgan milliy davlatchiligimiz asoslarini mustahkamlashimiz zarur”, deya bod-bod ta’kidlaydi (3).

Barchamizga ma’lumki, joriy yilning 30-aprelida bo‘lib o‘tgan referendum natijalariga ko‘ra, O‘zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi qabul qilindi. Yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 1-moddasida “O‘zbekiston-..., ijtimoiy va dunyoviy davlat” [1] ekanligi mustahkamlab qo‘yildi. Modomiki, ijtimoiy davlat barpo etishimiz uchun, avvalo, normal ijtimoiy jamiyat birdamligi mustahkam bo‘lmog‘i zarur. Shunday ekan, ijtimoiy birdam jamiyatda jamiyat a’zolarining o‘zaro ijtimoiy madaniy munosabatlarga kirishishida ularning ijtimoiy hayot normalariga ongli ravishda ko‘nikishi, jamoaviy o‘zini-o‘zi anglashi hamda umumiy ijtimoiy o‘ziga xos tajribasi o‘ta muhimdir. Biroq, hozirda shiddat bilan o‘zgarishlarga boy bo‘lgan ushbu davrda bu natijalarga tez va osonlik bilan erishish qiyin. Buni hayotning o‘zi taqozo etmoqda. Normal ijtimoiy birdam jamiyat biz ko‘rayotgan jamiyat, aslida, biz xohlagan jamiyat o‘rtasidagi tafovutni yo‘q qiladi. Biz ochiq va demokratik davlatda yashar ekanmiz, chetdan kirib kelayotgan har xil turdagi g‘oya va qarashlar normal birdam jamiyat o‘rnatilishini goh tezlashtirishi, goho unga to‘sqinlik qilishi, tabiiy. Shuning uchun ham ushbu jamiyatda kishilarning o‘zaro ijtimoiy-madaniy munosabatlarga kirishishini yanada mustahkam ijobiy voqelikka aylantirishning sotsial-psixologik omillarini topish taqozo etiladi.

Afsuski, biz yashab kuzatayotgan jamiyatda ayrim oddiy aholi o'rtasida birdamlikka putur yetkazayotgan boqimandalik va xotirjamlik kayfiyatiga berilish, ijtimoiy yoki mulkiy tabaqalanish va ijtimoiy tengsizlik, ijtimoiy munosabatlardagi aldov yoki firibgarlik, xudbinlik, dangasalik hamda shunga o'xshash boshqa salbiy illatlar hamon saqlanib kelmoqda. Shu bilan bir qatorda, ba'zi bir davlat amaldorlari yoki mas'ul ijrochilar tomonidan ham salbiy (ta'magirlik, byurokratiya, mahalliychilik va urug'-aymoqchilik, ular so'zida "yozilmagan qonunlar") illatlar uchrab turibdi. Ushbu illatlarni bartaraf etish uchun qanday tartib-qoidalar xizmat qiladi? Eng avvalo, demokratik huquqiy davlatda hamda normal ijtimoiy jamiyatda ijtimoiy huquqlar, funksiyalar va tartib-qoidalarni to'liq normalashtirish, shuningdek, boshqaruvda "qo'l boshqaruvi"ga barham berish lozim bo'ladi. Modomiki, biz, odatda, huquqlarimiz va majburiyatlarimiz haqida gapiramiz qonun haqida emas, aslida, bular qonunlarda mujassam bo'lishi maqsadga muvofiqdir.

Forobiy boshqaruvning uch shaklini ko'rsatib o'tadi: yakkahokimlik, oz sonli kishilar guruhining boshqaruvi, xalq tomonidan saylangan eng loyiq shaxsning hokimiyati. Bizga meros bo'lgan oz sonli kishilar guruhini boshqarish mexanizmi mustaqillik yillarida mamlakatimizda fuqarolik jamiyatining nodir instituti – mahalla faoliyati yo'lga qo'yildi. Ushbu institut milliy an'ana va qadriyatlarimizga muvofiq shakllantirilib samarali ish yuritishi uchun bosqichma-bosqich zarur huquqiy asoslar yaratilib kelmoqda.

Davlatimiz rahbari endilikda mahalla boshqaruvi yangi yondashuvlar asosida tashkil qilinishini ta'kidladi. Amaldagi "beshlikka" soliqchi va ijtimoiy xodim ham qo'shilib, birgalikda ishlaydigan "mahalla yettiligi" bo'ladigan bo'ldi. Jumladan, aholining ehtiyojmand qatlamini 3 ta daftarga kiritish, moddiy yordam, subsidiya va kredit ajratish kabi 70 dan ortiq masalalar mahallaning o'zida, kollegial hal qilinishi aytib o'tildi. Shuningdek, 3 ta daftarga beriladigan mablag'lar bandlik, tadbirkorlik va kasanachilik jamg'armalaridan har bir mahallaga taqsimlab, mablag'ni ishlatish mahallaning o'ziga, "yettilik" ixtiyoriga beriladigan bo'ldi. Albatta, ushbu mexanizm tez fursatlarda normativ huquqiy hujjatlarda o'z aksini topsa, ajab emas.

Yuqorida keltirilgan jamiyat birdamligiga salbiy ta'sir etuvchi unsurlarni bartaraf etish uchun ushbu mahalla institutida shaffoflik va adolat tamoyili ustuvor bo'lmog'i lozim. Jamiyatning eng kichik bo'g'uni bu oila bo'lsa, keyingisi mahalla hisoblanadi. Mahalla xalq vijdoni deya bejiz aytilmagan. Jamiyat gullab-yashnashining siri nimada desangiz, bu odamlarning birlashishidir. Asrlar davomida ajdodlarimizdan meros bo'lib kelayotgan hashar tushunchasi va uning mohiyati qadriyat sifatida ulug'lanib kelmoqda. Kishilar bir maqsad yo'lida birlashib, birgalikda biror-bir xayirli ishga qo'l urishni xohlasalar, albatta, muvaffaqiyatga erishadilar. Ayni damda, "Yashil makon" umummilliy harakati davlat siyosati darajasiga ko'tarildi. Bu borada uyushmagan jamiyat a'zolarini ham harakat atrofida birlashishlarining guvohimiz. Insonlar muammoni konstruktiv hal etish uchun birlashib, o'z kuchini sarflamay turib, muammoni shunchaki baland ovoz bilan baqirib qo'ymasligi, aksincha, tashabbuskor bo'lishi fuqarolik jamiyatining muvaffaqiyatidir. Shuningdek, bu xayirli ishlarda katta yoshdagilar yoshlarga shaxsiy namuna ko'rsatish ham muhim – bu bugungi kunda vatanparvarlik tarbiyasining asosiy yo'nalishlaridan biri.

"O'zbekiston-2030" strategiyasiga muvofiq, 2026-yilga qadar kambag'allikni 2 barobarga kamaytirish vazifasi qo'yilgan, aynan ushbu vazifaning tizimli, shaffof va adolat mezonlari asosida bajarilishi mahalla fuqarolari yig'inlari uning tarkibi hisoblangan yettilikning zimmasiga tushadi. Bu borada davlatning ijtimoiy funksiyalarini bekorlik ushbu subyektlar hayotga tatbiq etilsa, jamiyat a'zolarining davlatga bo'lgan ishonchi yanada ortadi, shuningdek, jamiyat birdamligi mustahkamlanadi. Ushbu strategiyaning barqaror iqtisodiy o'sish orqali aholi farovonligini ta'minlash deb nomlangan II bobida yalpi ichki mahsulot hajmini 160 milliard dollarga va aholi jon boshiga daromadlarni 4 ming dollarga yetkazish, makroiqtisodiy barqarorlik hamda iqtisodiy rivojlanishni zarur darajadagi energetika, suv va infratuzilma resurslari bilan ta'minlash, pul-kredit, fiskal va tashqi savdo siyosatlarini o'zaro muvofiqlashtirish hamda tovar va xizmatlar bozorida raqobat muhitini yaxshilashga qaratilgan tarkibiy islohotlarni davom ettirish orqali 2030-yilga borib yillik inflatsiyani 5–6 foiz darajasida ta'minlash, pul-kredit, fiskal va tashqi savdo siyosatlarini o'zaro muvofiqlashtirish hamda tovar va xizmatlar bozorida raqobat muhitini yaxshilashga qaratilgan tarkibiy islohotlarni davom ettirish orqali 2030-yilga borib yillik inflatsiyani 5–6 foiz darajasida ta'minlash, iqtisodiyotda transformatsiya va institutsional islohotlarni izchil davom ettirish, mamlakatda qulay investitsion va ishbilarmonlik muhitini ta'minlash hamda muvozanatlashgan pul-kredit siyosatini amalga oshirish, davlat qarzining yalpi ichki mahsulotga nisbatini 50 foizdan oshmasligi uchun o'rta muddatlarga mo'ljallangan davlat qarzini boshqarish strategiyasini amalga oshirish, asosiy kapitalga kiritiladigan investitsiyalar hajmining yillik o'rtacha 7 foiz atrofida o'sishini ta'minlash kabi masalalar kiritilgan. Binobarin, islohotlardan mamnun bo'lishi ularning baxtlik mezonlarida ko'rinadi.

Har qanday davlat o'zining ichki va tashqi siyosatini olib borishda, xalqaro munosabatlarda ikki tomonlama hamkorlikka yoki ma'lum bir voqeikka o'zining qat'iy pozitsiyasini bildirishida uning ortidan umidvor, ishonchli va birdam jamiyati turadi. Uyushgan birdam ijtimoiy jamiyatda milliy g'urur va vatanparvarlik hissi ustun bo'ladi. Chetdan raxna solmoqchi bo'lgan buzg'unchi g'oyalar yoki yovuz kuchlarning har xil tahdidlarida o'z davlatini oson va ishonchli himoyalaydi. Shunday ekan, jamiyat birdamligiga hech qachon putur yetmasligi lozimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- (1). O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. T., "O'zbekiston", 2023.
- (2). Forobiy. Fozil shahar aholsi qarashlari haqida risola. В кн.: С.Н.Григорян. Из истории Средней и Ирана VII–XII веков. М., 1960, 136-bet.
- (3). O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasi. 20.12.2022.
- (4). Forobiy. As-siyosat al-madaniya. 40 – 41-betlar.
- (5). "Xalq so'zi" gazetasi, 2022-yil 21-dekabr.
- (6). <https://president.uz/uz/lists/view/5774>
- (7). <https://xs.uz/uz/site/newspaper?page=26>

**Komilov Abror Quvondikovich (Urganch davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi;
abrorshix0909@gmail.com)**

AKSIOLOGIK YONDASHUV ASOSIDA JAMIYAT SIYOSIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHDA HUQUQIY QADIRYATLARDAN FOYDALANISH

Annatsiya. Ushbu maqola huquqiy qadriyatlarining jamiyat ichidagi siyosiy madaniyat rivojiga chuqur ta'sirini o'rganadi. Huquqiy tamoyillar, ijtimoiy normalar va siyosiy mafkuralar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganib, biz huquqiy qadriyatlar jamoaviy tafakkurga ta'sir ko'rsatadigan murakkab mexanizmlarni ochib berishni maqsad qilganmiz. Adabiyotlarni keng qamrovli tahlil qilish orqali biz ushbu mavzu bo'yicha mavjud tadqiqotlar va nazariyalarni o'rganamiz, siyosiy madaniyatda huquqiy qadriyatlarining namoyon bo'lishini baholash uchun turli usullardan foydalanamiz, natijalarimizni natijalar bo'limida taqdim etamiz va oqibatlarini batafsil muhokama qilamiz.

Kalit so'zlar: huquqiy qadriyatlar, siyosiy madaniyat, jamiyat, normalar, mafkuralar, rivojlanish, ta'sir, adabiyotlarni tahlil qilish.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРАВОСПОСОБНОСТЕЙ В РАЗВИТИИ ПОЛИТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ОБЩЕСТВА НА ОСНОВЕ АКСИОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА

Аннотация. В данной статье исследуется глубокое влияние правовых ценностей на развитие политической культуры внутри общества. Исследуя взаимосвязь между правовыми принципами, социальными нормами и политическими идеологиями, мы стремимся раскрыть сложные механизмы, с помощью которых правовые ценности влияют на коллективное мышление. Посредством всестороннего обзора литературы мы изучаем существующие исследования и теории по этой теме, используем различные методы для оценки проявления правовых ценностей в политической культуре, представляем наши результаты в разделе результатов и подробно обсуждаем последствия.

Ключевые слова: правовые ценности, политическая культура, общество, нормы, идеологии, развитие, влияние, анализ литературы.

USE OF LEGAL CAPABILITIES IN THE DEVELOPMENT OF POLITICAL CULTURE OF SOCIETY BASED ON AN AXIOLOGICAL APPROACH

Annotation. This article explores the profound influence of legal values on the development of political culture within society. By examining the interrelationship between legal principles, social norms, and political ideologies, we aim to reveal the complex mechanisms by which legal values influence collective thinking. Through a comprehensive literature review, we explore existing research and theories on the topic, use different methods to assess the manifestation of legal values in political culture, present our results in the results section, and discuss the implications in detail.

Key words: legal values, political culture, society, norms, ideologies, development, influence, literature analysis.

Kirish. Huquqiy qadriyatlar va siyosiy madaniyat o'rtasidagi munosabatlar jamiyatlar faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan ko'p qirrali va dinamik hodisadir. Huquqiy qadriyatlar adolat, tenglik va qonun ustuvorligi kabi tamoyillarni o'z ichiga oladi va ularning ta'siri sud zalidan tashqarida jamoaning jamoaviy

MUNDARIJA

FIZIKA-MATEMATIKA

Quromboyev Hamdambek Nuraddinovich, Raxmonov O'ktam Sodiqovich. Birinchi tip matritsaviy Zigel sohasi uchun Karleman formulasi.....	3
Qurbanov Davron Shavkatovich, Raximboyev Ravshanbek Rustamovich, Yakubov Komlijon Ruzmetovich, Karajanov Smagul Jangaberganovich. Sb ₂ Se ₃ /Si yupqa quyosh elementlarining samaradorligini α -Al ₂ O ₃ qoplamasi yordamida oshirish.....	7
Худжакулов Садулла Мирзаевич, Эргашев Шахриёр Хамудиллаевич, Нейматов Иномджон Лукман угли, Хайридинов Батыр Эгамбердиевич. Модель теплового баланса гелиотеплицы-сушилки с водяным аккумулятором тепла.....	10
Хасанов Акназар Бекдурдиевич, Собиров Шехзод Кучкарбой угли. Решение задачи коши для системы нагруженных нелинейных интегро-дифференциальных уравнений в классе быстроубывающих функций.....	13
Xasanov Muzaffar Masharipovich, Ganjajev Otabek Yuldashovich. Travelling Wave Solutions for the Loaded Burgers Equation with Variable Coefficients Using the Generalized (G'/G)-Expansion Method.....	24
Saidov Kamoladdin. Ikki o'lchovli (2D) o'tish metall dikalkogenid materiallarining ko'p qatlamlarini o'rganish va AKM xarakteristikasi.....	29

FALSAFA

Axatov Lutfillo Karamatilloevich. Falsafiy-axloqiy qarashlar zahirida tasavvufning shakllanishi.....	33
Norkulov Olim Nasimovich. Migratsiya ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatida.....	35
Raxmonova Gulzoda G'aniyevna. Ma'naviyatga mafkuraviy, siyosiy-huquqiy qarashlarning tizimli ta'siri.....	39
Raximov Azizbek Bekturdiyevich. Shaxs ekologik madaniyatini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	41
Asatov Akmal Ismatovich. Davlat boshqaruvini mustahkamlashda jamiyat birdamligini ta'minlashning ustuvorligi.....	44
Komilov Abror Quvondikovich. Aksiologik yondashuv asosida jamiyat siyosiy madaniyatini rivojlantirishda huquqiy qadiryatlardan foydalanish.....	47

TILSHUNOSLIK

Mahmudjonova Mehribon Xurshedovna. Valentlikni aniqlashda sintaktik aloqalarning roli.....	51
Ziyadullayev Ilhom Oblakulovich. Nemis tilida bir valentli fe'l-neologizmlar va gap modellari.....	56
Mahmudova Nilufarxon Ravshanovna. Gradatsiyaning mantiqiy, psixologik va lingvistik aspektlarining o'zaro aloqadorligi va me'yor tushunchasi.....	60
Matyakubov Oybek Quralbayevich. Modallik kategoriyasining rivojlanishida til va madaniyatning roli.....	63
Qahramonova Sevara. O'zbek tilining izohli lug'atlaridagi "kamsitish" semali so'zlarning shakliy-struktur tavsifi.....	67
Shavkatov Sherzod Shavkatovich. Ingliz tilida fe'lni fe'lga bog'lovchi vosita sifatida infinitiv va gerundiyning o'rganilishi.....	70

ADABIYOTSHUNOSLIK

Namozova Manzura Uraqovna. Istiqlol davri she'riyatida umuminsoniy tuyg'ular ifodasi.....	73
Ergasheva Rayhon O'tkir qizi. Sirojiddin Sayyid she'riyatida qushlar obrazi.....	76
Xamidova Mohinaxon. Badiiy adabiyotda taom diskursi.....	79
Sabirova Nasiba Ergashevna. O'zbek folklorshunosligi va adabiyotshunosligida poetik ramzlar tadqiqi.....	85
Isaqov Zokirjon Soliyevich. Badiiy matnda badiiy tasvir vositalarining qo'llanilishi.....	89

PEDAGOGIKA

Eshquvvatov Ulug'bek Abdulla o'g'li. Muhandislik kasbiga o'qitishda talabalarning kreativligini rivojlantirish.....	92
Isaboyeva Dilyora Zokirjon qizi. O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini sinovdan o'tkazish va baholash mezonlari.....	95
Ismoilova Shoir. Talabalarning ingliz tili fonetikasiga oid kompetensiyalarini oshirish va o'rganish.....	98
Kushbakova Vasila. Ingliz tili darslarida o'yin metodlaridan foydalanish.....	101
Xaitbayeva Nazokat Adilbek qizi. "Akademik yozuv" fanida talabalarning tadqiqotchilik faoliyatini tashkil qilish.....	104
Sultanova Nargiza. Talabalarning ingliz tilidagi yozish ko'nikmalarini oshirish usullari.....	106
Xudayberdiyev Oybek Gafurovich. Loyiha metodi asosida "tarbiya" fanini o'qitish tuzilmasi va tizimi.....	108

Yadgarov Doniyor Baxodirovich. Umumta'lim maktablarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy sifatlarini harakatli o'yinlar yordamida rivojlantirish.....	112
Yadgarova Dinara Baxodirovna. Talabalarning sportga yo'naltirilgan jismoniy tarbiya shakllari moslashishini baholash.....	115
Elmuradova Gulxayo Axmadjonovna. Zamonaviy multfilmlar va maktabgacha yoshdagi bolalar: mediasavodxonlikning asosiy yutuqlari va kamchiliklari.....	118
Gofurjanova Nilufarxon Kodirjon qizi. Boshlang'ich sinflarda o'qib tushunish kompetensiyalarini rivojlantirish.....	124
Maqsudova Hafiza Ismatilloevna. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qishga qiziqtirishda didaktik o'yinlardan foydalanish usullari.....	126
Qodirov Sardor Raximbergan o'g'li, Davletov Ikram Yusubovich. Umumta'lim maktablarida fizika fanini simulyatsiyalardan foydalanib o'qitish orqali o'quvchilarda tasavvur qilish qobiliyatini oshirish.....	129
Ruziyev Islambay Samandarovich. Bo'lajak transport muhandislarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish.....	135
Nurumbekova Yarkinay Anarmatovna. Bo'lajak mutaxassislarda Kouching kompetensiyasini shakllantirish komponentlari va bosqichlari.....	138
Ibadullayeva Malika Khamdambek qizi. Teskari sinf texnologiyasi.....	142
Avazova Mohinur Tohirovna. Ta'lim-tarbiya jarayonida Sulaymon Boqirg'oni ning qarashlarining ahamiyati.....	144
Ibragimov Raximjon Xasanboy o'g'li. Kasb-hunar maktablarida fizika fanini kompyuterda modellashtirilgan ishlanmalardan foydalanib o'qitish metodikasi.....	147
Mamutova Yulduz Reymbergenovna. Effective Approaches to Teaching Reading in a Foreign Language.....	151
Ermanov Davron Rakhmataliyevych. Unlocking Language Learning Success: Proven Ways to Beat Anxiety in Foreign Language Learners and Ignite Motivation.....	154

ILMIY AXBOROT

Ne'matova Gulruh. Zamonaviy medianing xalqaro turizmga beradigan baholari.....	159
Chariyev Chari Davletmamatovich. Qoraqalpoq xalq dostonlarida o'g'uz tillariga xos lug'aviy birliklar.....	161
Sadaddinov Azimboy Erkin o'g'li. Siyosiy matn tarjimasining nazariy jihatlari.....	165
Асагуллоев Абдорхон. Уникальное значение общественно-политических мыслей Абдурахмана Ташканди и Абдуллы Авлони, представителей джадидизма XX века.....	168
Бектурсынова Айсултан Марат кызы. Особенности работы диспозитивно-синтагматического механизма реализации лингвориторической компетенции Ю.М.Лотмана в сегменте идиодискурса по проблеме текста.....	172
Kholmatova Malika Ibadullayevna. Adjectival Idioms: an Analysis of Usage, Origins, and Cultural Significance.....	176
Qodirova Shaxlo Qobiljon qizi. Concepts of Masculinity and Femininity in Phraseological Units.....	178
Tolebayeva Aliya Ondasinovna. The Phenomenon of Meaning Transfer in Media Language: Analysis and Attitude.....	184
Abdukadyrova Gulbakhor Bekmuratovna. Componential Analysis of Auditory Perception Verbs in English and Uzbek.....	187
Shoymardonova Maftuna Uktamovna. Comparativeness of Gender Stereotypes in English, Russian and Uzbek Languages.....	191
Khayrulloeva Nigorabegim Nematilloevna. Ecotopia as a Subgenre of Eco-Fiction.....	195

“ILM SARCHASHMALARI”

Urganch davlat universitetining ilmiy-nazariy, metodik jurnali

Muharrir **Ro‘zimboy Yo‘ldoshev**
Texnik muharrir **Sherali Yo‘ldoshev**
Musahhihlar: **Турумова Тамара,**
Aybek Kalandarov
Ushbu songa mas’ul **Surojbek Ruzmetov**

Terishga berildi: 20.01.2024
Bosishga ruxsat etildi: 21.01.2024
Ofset qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84 1/8.
Rizograf bosma usuli. Tayms garniturasi.
Adadi 250. Bahosi kelishilgan narxda.
Buyurtma №. 3
Hisob-nashriyot tabag‘i 25
Shartli bosma tabag‘i 23
UrDU matbaa bo‘limida chop etildi.

UrDU matbaa bo‘limi matbaa faoliyatini boshlagani
haqida vakolatli davlat organini xabardor qilish to‘g‘risidagi
Tasdiqnoma (№3802-835f-ad22-c709-fbd1-1129-1986)
asosida faoliyat yuritadi.

Manzil: 220110. Urganch shahri, H.Olimjon ko‘chasi, 14-uy.
Telefon/faks: (0362)-224-66-01;
e-mail: ilmsarchashmalari@umail.uz
ilmsarchashmalari@mail.ru
Veb-sayt: www.ilmsarchashmalari.uz
Telegram: <https://t.me/ilmsarchashmalari>